raamat, lk. 567—621, Tartu, 1939); ta on korraldanud trükki teose „Eesti organiseeritud arstkond 1912—1937“ (Tartu, 1938; koos H. Normann'iga).

Isikl. jm. saadud andmed. *T.*

VALDMANN, Johann (sünnimeetrikas **Jaan Reinold**), loomaarstiteadlane, sünd. 31. III 1856 vkj. Kodavere khk-s Viljuse külas metsavahi pojana, õppis Tartu kreiskoolis, Tartu veterinaarinstituudis 1875—80 ja omandas mag. med. vet. astme 1892. V. töötas 1880—81 Volõõnias Lutski ja Rovno maakonnas loomaarstina, 1881—83 Tambovi kub-s eraloomaarstina vürst Dolgoruki, krahv Vorontsov-Daškov'i jt. mõisades. A-il 1884—93 oli V. Tartu veterinaarinstituudis normaalse anatoomia prosektori abi, 1893—95 üldise patoloogia ja patoloogilise anatoomia ülemäärane dots. ja pärast seda prof.; sel kohal ta püsis ka Tartu ülikooli loomaarstiteaduskonnas oma elu lõpuni; surn. 18. IV 1922 ukj. Tartus. — V. on avaldanud trükis 8 tööd ja suure arvu artikleid W. Ellenberger'i ja W. Schütz'i „Jahresberichte's“. Ta oli ka Tartu tapamaja juhataja 1903—17 ja arendas selle eeskujulikumaks asutiseks endataoliste hulgas Eesti alal.

И. Вальдманъ, Я. Неготинъ, Альбомъ имматрикулированныхъ въ Дерптскомъ, нынѣ Юрьевскомъ Ветеринарномъ Институтѣ 1848—1898 (1898); „Eesti Loomaarstlik Ringvaade“ 1931, nr. 4/5, lk. 129, 158; „Agronoomia“ 1922, nr. 4; Kodavere koguduse õpetajalt J. Walter'ilt saadud andmed.

F. L-a.

***VALLAK, Peet** (pseud.; kodanikunimega **Peeter Pedajas**), kirjanik, on a-st 1938 „Vanemuise“ dramaturg. V. on avaldanud novellikogud „Relvad vastamisi“ (1929), „Omakohus“ (1932), „Neli tuult jalge all“ (1934), „Teod pahurpidi“ (1935), „Armuleib“ (1936) ja „Lambavarga Näpsi lorijutte“ (1938). V-u novellikogu „Epp Pillarpardi Punjaba potitehas“ ilmus 2. trükis 1936 ja ta samanimeline näidend ilmus 1937 (viimane Tall-s, kõik teised Tartus).

Isikl. kogutud andmed. *T.*

WALLENROD(T) (Wallenroder), Johann(es) v., Riia peapiiskop, Preisi ordu kõrgmeistri Konrad v. Wallenrod'i (1391—93) vend, pärit Frankimaa aadlisoost, õppis Viinis ja Bolognas, oli Riia peapiiskopiks Johannes V nime all 1393—1418 ja Liége'i piiskopiks 1418—19; surn. 28. V 1419 Alken'is Moseli ääres. — W. oli varakult olnud ligidais suhteis Saksa orduga, kelle liikmeilt ta sai korduvalt toetust. Taotelles ülem- ja ainuvõimu Liivimaal ning püüdes enesele allutada Riia peapiiskoppi ja Riia linna, saavutas ordu paavst Bonifatius IX-lt W-i nimetamise Riia peapiiskopiks. Ühtlasi lubati W-l astuda Saksa ordusse. A. 1394 andis sama paavst koguni määruse, et Riia kirikus ainult vaimulikud, kes on Saksa ordu liikmed, võivad saada kohti. Sellega pidi Riia toomkapiitel kujunema Saksa ordu inkorporaadiks, nagu seda oli Kuramaa toomkapiitel. Ent uue peapiiskopi W-i vastu tõusis opositsioon vasallide hulgas, kellest osa keeldus vandest ja põgenes Tartu piiskopkonda, samuti vanade toomhärrade seas, kes põgenesid välismaale; ka astus ta vastu välja Tartu piiskop Dietrich III Damerow (vt.). Ordu alustas 1396 Tartu piiskopkonna vastu sõda, mis lõppes Danzigis 1397 sõlmitud, ordule mittekasuliku rahuga. Ordu järelevalve tõttu ja muil põhjusil lahkus W. Liivimaalt lõplikult 1405, rentides peapiiskopkonna ordule 12 a-ks iga-aastase maksu vastu. A-l 1415—16 viibis W. Konstanz'i kirikukogus.

Arbusow, Geistl.; Brieflade III (1879), lk. 173—177; W. Moye, J. v. W. (1894); Arbusow, Grundriss (1918), lk. 71—73, 110. *O. S.*

VALLEY, vt. **VÄLI.**

***VALLNER, Artur**, poliitika- ja haridustegelane, järgneva vend. E. Ajutises Maanõukogus pidas V. ennast Eesti Vabariiklaste Liidu esindajana Vene tööerakonna, nn. trudovikkude pooldajaks; ta ei ühinenud Jüri Vilms'i jt. poolt asutatud eesti tööerakonnaga (nagu seda tegid J. Seljamaa — vt. neid ka *Suppl.* — jt. Eesti Vabariiklaste Liidu esindajad), mida ta pidas liigselt mõõdukaks, mittesotsialistlikuks parteiks, ja jäi niiviisi väljapoole Maanõukogu rühmi. Viimane asjaolu mõjus selleks kaasa, et Maanõukogu juhataja ümbervalimisel okt-s 1917 V-t ei seatud enam vasema tiiva kandidaadiks sellele kohale. Nõukogude-Venes töötas V. veel Eesti Pedagoogilises Instituudis, Eesti Pedagoogilises Tehnikumis (Pedagoogiumis), juhtis eesti töölistefakulteeti (rabfak'i), õhtukooli, 1. ja 2. astme eesti kooli jne. Ühtlasi teotsesid V-i juhti-

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 360